

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

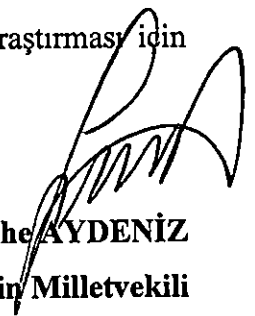
Sayı : 10712

Tarih : 25.02.2025

10/2455

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de engelli bireyler oldukça zor koşullarda yaşamakta, mekandan ekonomiye düzenlemelerin dışında bırakılmaktadır. Özellikle engelli kadınlar bu kesimde de iki kez mağdur edilmektedir. Engelli kadınların maruz kaldığı sorunların araştırılması amacı ile Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

Salihe AYDENİZ
Mardin Milletvekili
TBMM İdare Amiri

Türkiye’de engelli bireylerin sayısı ve demografik özellikleri konusunda en güncel veriler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Nisan 2023 tarihli istatistik bülteninde bulunmaktadır. Bu bültende, Ulusal Engelli Veri Sistemi’ne kayıtlı ve hayatta olan toplam 2.511.950 engelli birey olduğu belirtilmektedir; bunların 1.414.643’ü erkek, 1.097.307’si ise kadındır.

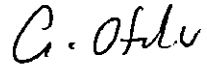
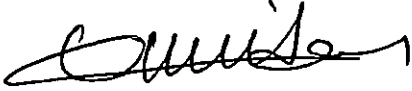
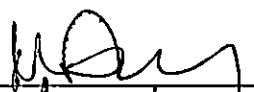
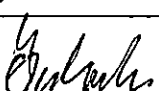
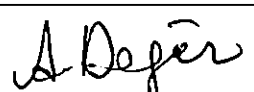
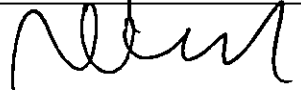
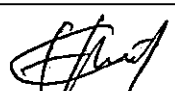
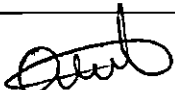
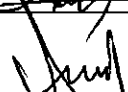
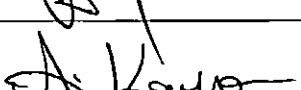
Nüfusun en az yüzde 10’unu kapsayan engelli bireyler eğitimden, istihdama, destekleyici hizmetlerin karşılanmasına dönük her türlü engelle karşı karşıya kalmaktadır. Engelli kadınlar engelli erkeklere göre daha fazla hak ihlaline maruz kalmakta ve bu durum yine toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden bağımsız ele alınamamaktadır. Engelli kadınlar, her türlü ihmal, istismar ve şiddete uğrama riski ile yüz yüze kalabilmektedir. Engelli bireyleri destekleyici tüm hizmetler, tıbbi modelden beslenen hâkim engellilik ideolojisinin Sağlık ve Sosyal Politikaları, bir yandan “Evde Bakım Uygulaması” üzerinden engelli bireyin bağımsız yaşam hakkını gasp ederken diğer yandan ayda 10.125 TL gibi bir ücretle sosyal devletin vermesi gereken hizmetler ve yükümlülükler aileye havale edilmektedir. Evde verilen hizmetlerin sorumluluğu ise her zaman olduğu gibi kadına bırakılmaktadır. Söz konusu ücretin alınabilmesi için engelli bireyin

"ağır engelli" raporuna sahip olması, hane içindeki kişi başına düşen gelirin, asgari ücretin aylık net tutarının 2/3'ünden daha az olması, engelli bireyin bakıma muhtaç olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Ağır engelli raporu olmadığında bakım hizmeti veren kadınların emeği görülmemektedir. Nitekim bakım üzerinden alınan bu ücret engelli bireylerin ihtiyaçlarına dahi yetmemektedir. Kullanılan ilaçların SGK kapsamında olmaması, yüksek ücretli olması da büyük oranda sıkıntıya yol açmaktadır. Bu uygulama üzerinden kadınların ücret alması, TÜİK verilerine istihdam verisi olarak yansımaktadır. Oysaki hiçbir sosyal güvencesi olmayan kadınlar ve engelli bireyler bu uygulama ile evlerde kapalı kalmakta, hiçbir sosyal faaliyete dahil olamamakta ve ağır travmalar yaşamaktadır. Engelli bireyler için aile hayatında -özellikle çoğu zaman babaların sorumluluk ve bakımı üstlenmeyi reddetmesiyle ve bazen terk etmesiyle- başlayan dışlama süreçleri büyüme çağından gelişim çağına, iş hayatına ve yaşamın her alanına yayılarak devam etmektedir. Bu süreçte çocuklara en büyük desteği anne verirken, bu süreç kadınlar açısından da ayrı bir yoksunluğun oluşmasına neden olmaktadır. En ağır sosyal dışlanmayı eğitim hayatlarında yaşayan çocuklar okula alınma esnasında birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Bu durum çocuğun daha fazla içine kapanmasına neden olmaktadır. Çıkarılan yasal düzenlemeler, engelli çocukların hayatında herhangi bir kolaylık sağlamamaktadır. Nöroçeşitli çocuklar yine bu dışlanmayı en ağır şekilde yaşayan çocuklardandır. Engelli yetişkinler, özellikle de kadınlar eğitim hayatını büyük zorluklarla tamamladıktan sonra bu defa da iş yaşamında her türlü ötekileştirme, ayrımcılık ve sosyal dışlanmaya maruz bırakılmaktadır. Engelli kadınlar, "Dışarıda zarar görürsün" denilerek evlere kapatılmakta, eğitim ve çalışma hakkına erişmesi engellenmektedir.

Ayrıca KESK'in yaptığı, "İhraç Edilen Kamu Emekçileri" Araştırması'nın verilerine göre yüzbinlerce ihraç edilen emekçiler içerisinde; Ortopedik, Görme, İşitme, Zihinsel, Çoklu engelli olduğunu ifade edenlerin yanısıra "süreğen hastalıkları" olanların olduğu tespit edilmiştir. OHAL Kapsamında ihraç edilen engelli ve kronik hasta oranı % 2,88, yaklaşık sayısı ise 2.000 kişi civarındadır. İhraç edilen engellilerin % 82'si erkek % 18'i kadındır. İhraç edilen engellilerin de ihraç edilmeden önce herhangi bir idari veya adli kovuşturma/soruşturma işlemi geçirmediği, savunma hakkını kullanmadığı görülmektedir. "İhraç edilmeden önce hiçbir soruşturma yapılmadı" diyen engelli ihraç oranı % 82'dir. Engelli ihraçların en temel sorunlarından birisi emeklilik hakkını kazanmış olan engelli ihraçların emekli edilmeden ihraç edilmesidir. 15 yıllık hizmeti bulunan ihraç engelliler emeklilik haklarından mahrum bırakılmıştır. Olağan koşullarda 15 yılda kazanılmış hakları olan emeklilikleri, ihraç edildikten sonra "engelli değillermiş gibi" var sayılarak 25 yıl prim şartı koşulmaktadır. Bu nedenle 25

yıl şartını yerine getiremeyen yüzlerce engelli hem ihraç edilmiş hem de yoksulluğa terk edilmiştir. Bu alandaki yoksulluktan da yine olması gereken koşullarda dahi emekliliği oldukça zor olan kadınlar daha çok etkilenmiştir.

Engelli kadınların mevcut sorunlarının yanında bilinmeyen sorunlarının da araştırılması ve bütün sorunların çözümüne dair bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	